

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI al Universității Cluj

1 NOEMVRIE 1925

În acest număr: Târgul... democrației de Octavian Goga; Fii gata în fiecare clipă, poezie de Mircea Rădulescu; Tărăniștii și „democrațiile slave” de V. Russu-Șirțanu; Rușii și Basarabia de P. Nemoianu; Doliul ei, al Presei, și doliul nostru de Al. O. Teodoreanu; Vechi însemnări prin cărți bisericești de Septimiu Popa; Organizarea proprietăților de Ion Iacob; Partidul țărănesc și plebiscitul din Basarabia de D. Iov; Săptămâna politică: Logica cifrelor; Tratatative în gol de Ion Balint; Gazeta rimată: Doina dela Deva de „Solia Drep-tății”; Însemnări: Pielea ursului; Moartea lui Toma Stelian; Misiții democrației; O apărare inutilă; Figuri care dispar; Nesiguranță; Expoziția Ion Isac; O greșală tipografică; Cărți noi; etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Târgul... democrației

Ca într'un bazar oriental, în ale cărui încăperi dosnice se vinde marfă ieftină și se strigă mult pentru a se acoperi tragerea pe sfoară, așa se desfășură târgul politic de subț ochii noștri.

De o lună și mai bine, oamenii cari nu s'au fost ajuns la preț și-au reluat iarăș pipăirile reciproce. Zi cu zi, ca la cea mai ordinară bursă, se lansează ofertele de cumpărare și vânzare, negustorii își dau coate și prețurile se încăieră între ele, în vreme ce mulțimea trece înainte pe lângă acest furnicar agitat, văzându-și de treabă și afișând o liniștită scârbă. Gazetele cele mai multe, tot atâtea agenții ale negoțului, fac bilanțul cotidian și întrețin lumea cu fazele diferite în care se găsește afacerea. E o întreagă înlanțuire de peripeții, ce se toarnă la tipar cu broderii savante: cât a dat unul, cât a lăsat celalt, cum au căzut de acord amândoi, cum nu s'au înțeles, cum se face în curând, cum nu se face de loc, — și alte multe subtilități de tar-bă, zestrea cunoscută a tuturor zarafilor de răspântii.

Ca ironia să fie complectă și batjocura piramidă, bâlciul acesta merge, chipurile, în numele democrației, care trebuie cu ori-ce preț să fie salvată de străduințele iluștrilor pertractanți.

Nicăiri nu s'a văzut încă un astfel de aspect degradator al moravurilor politice, nicăiri nu s'a mai pomenit o concepție de viață publică din care credința să fie așa-cu desăvârșire eliminată, ca la acești domni prinși alături în horă numai pe ideia brutală de căpătuire. Cine analizează cât de cât golul suflătesc care e dela om la om între dânșii, trecutul care-i desparte, renegările rămase în urmă, imposibilitatea organică a oricărei cohesiuni, cine ridică în treacăt măcar perdeaua, înțelege în adevăr frivolitatea târgului. Luați-l pe fiecare în parte, puneți-l în fața celui cu care s'a asociat sau declară că vrea

să se întovărășească și întrebați-vă : ce înrudire e între ei ? întrebați-vă : de câte ori s'au desmințit și s'au insultat, de câte ori s'au lepădat unul de altul în aplauzele partizanilor ? Numărați-i pe degete, și judecați... Domnul Iuliu Maniu, de pildă ? Mai există un țârcovnic de biserică unită în cel mai întunecat colț din Ardeal, care să nu știe că fostul avocat al Consistorului din Blaj a importat însăși noțiunea pertractării în țara românească, și că jacheta dsale a fluturat pela toate porțile ? Domnul C. Argetoianu, bunăoară, sau dl Iorga, voiajorul pe care propria lui umbră îl blestemă din trei în trei luni cel puțin ? Luați acest *trio* și cântăriți justificarea morală a înjghebării lui ! În câțiva ani numai și-au contestat pe rând dreptul la existență și-au votat darea în judecată și s'au amenințat cu pumnul în gură ! Cine e nebunul care poate spune că ralierea lor s'a operat pe urma unei reveniri la respectul reciproc, că un nou botez de dogme le-a trecut peste scâfârșie, că unitatea de gânduri li-s'a împlinit, și că în intimitate renegații nu se gratifică tot cu epitetele de ieri ? Cine dă chezașia, că la o nouă conjectură asociații nu se desfac cu aceeași ușurință cu care s'au combinat într'o zi de vară ? Cine crede că e netedă socoteala între ei, și că în taină nu se prepară sforile pentru a se răpune unul pe altul ? Duceți mai departe acest șir de întrebări, căutați să vă dați răspunsul trecut prin prizma unei judecăți normale, și veți vedea că sunteți puși în fața celei mai meschine aventuri din câte-au scos capul vreodată în trecutul acestei țări...

Ei bine, triumvirii suspomeniți sunt în desbateri fără sfârșit cu partidul țărănist. Săracul d. Mihalache dela Topoloveni, la grea corvadă a căzut ! Ca să devie consul din tribun, învățătorul muscetean a intrat la târguială cât cu vorba, cât cu scrisul. Șiretlicul lui rural se mișcă greu ca să scape din angrenajul untdelemnos al formulilor iezuite și diplomaticescul meșteșug nu-l prinde. El ar vrea cu tot dinadinsul să aranjeze democrația, cum s'ar zice, de aceea pertractează din răspuțeri cu dl Argetoianu ? S'au și făcut reparațiile de rigoare pentru a netezi cărarea în această privință. Fostul ministru de Interne a fost, se știe, cât se poate de gentil, retractând o invitație cunoscută făcută unui fruntaș țărănist, care protestase la timpul său. Tot astfel, apostolul dela Văleni a retras și el plutonul de execuție cu care se hotărâse se facă apa d-lui Stere și pacea s'a coborât în cele două tabere. Din acest punct de vedere, totul este în perfectă ordine. Și unii și alții sunt de acord că pot să devie buni camarazi, gata să se îmbrățișeze și să-și jure dragoste pe veci. Atunci de ce nu s'a făcut târgul ? E un obstacol mai grav la mijloc, sau ca să zicem o vorbă mare : un conflict de principii ? Fiți pe pace, nu ! Această marfă n'a venit în discuție niciodată. Programul bine precizat în materie al dlui Argetoianu nu mai necesită nici un examen din partea dlui Mihalache. Buba e altundeva, mult mai dureroasă și mai puțin abstractă. Nu se pot înțelege la număr : cât ia unul, cât stăpânește altul. Cum vedeți, sunt în joc considerații foarte binecuvântate, menite să smulgă pe toată linia respectul deaproapelui...

Iată târgul... democrației noastre...

Se face, — nu se face? Nu știe nimeni.

Dacă nu se face, marfa se va prezenta în altă parte, dacă da, sub fațada unității vor colcăi aceleași apetituri care vor sguđui baraca. Un lucru e sigur: vai de biata prostime, a cărei barcă se leagăna pe asemenea valuri, și vai de înjghebările la a căror temelie nu e alt material decât zăpăsul unei arendășii împrumutate. Aceste tovarășii nu inspiră încredere ca durată, fiindcă se năruie în primul moment când se ivește un ofertant mai favorabil, și nu inspiră nici-o temere mai ales fiindcă oamenii copleșiți de spiritul de tranzacție în așa de mare măsură nu vor urca niciodată pe baricadă.

Să așteptăm, deci, evenimentele, liniștiți, călăuziți de două axiome: întâi că guvernarea unei țări nu e chestiune de tarabă, și-al doilea că revoluțiile în istorie nu le-au făcut niciodată negustorii...

OCTAVIAN GOGA

FII GATA ÎN FIE-CE CLIPĂ!

*Fii gata în fie-ce clipă, de-acum
Veghează în fie-ce clipă,
Pilot care 'nfruntă jurtunile 'n drum
Fii gata la cârmă, prin noapte și fum;
Să nu te surprindă a morței aripă:
Fii gata în fie ce clipă! .*

*N'auzi croncănituri de corbi și de ciori
Și vuet surde și grave?
Nu simți vijelia de flăcări și nori
Sub fulgerul care brăzdează văltori?
N'auzi cum s'anunță prin valuri grozave
Oceanul cu apele slave?*

*Fii gata și cată cu ochi de vultan
Spre Nistru roșit de auroră...
Acolo, la Nistru, cu piept de titar,
Puternic ca digul cioplit de Traian,
Granitic te 'nalță în zarea soncră...
Fii gata în fie-ce oră!*

*Fii gata în fie-ce clipă, soldat!
Plugar din ogoare, fii gata!
Suprema nădejde e 'n pieptul tău lat
Și'n brațui ce zilnic și'n veci s'a legat
Cu sapa, cu ferul de plug, cu lopata
Din care 'nflorit-a răsplata...*

*În muncă 'i nădejdea și singurul țel,
În vuetul rodnicei larme,
În munca sporită din râvnă și zel ..
Imensa 'ncordare cu mușchi de oțel
Să frângă oțelul și fierul să'l sfarme
În albe și aprige arme!*

Adună 'ncordate de buni făurari
Puterile și industriale,
Fă și arme! Fă și arme călitate și tari:
Arhanghel cu aripi de foc să răsari,
Lumină și spaimă să 'mprăștii pe cale
Cu fulgerul armelor tale!

Ca munca să-ți aperi de cei ce râvnesc
Bogatele tale meleaguri,
Vedea-vor vrășmașii cum jalnic pornesc
Din negre uzine, sub cer românesc,
Navala de tancuri, de tunuri, de steoguri,
Măreț grămădite 'n șiraguri...

Să cânte torente cu ritmul sever
De osii și roți de chesoane;
Fanfarele Forței să cânte sub cer.
Iar cerul, prin care trec aripi de fier,
Să legene 'n locul acvilei romane
Superbul viraj de-avioane!

Fii gata cum pururi ai stat neclintit
La porțile lumii latine,
Fii gata cu suflet și braț pregătit!...
Cu-aceiaș credință, cu piept de granit,
Vor fi milioane alături de tine,
Pe munți, pe câmpii, pe coline...

Vor fi milioane de inimi ce bat
Unite 'n iubire frățescă,
Unite 'n durerea ce 'n veci le-au legat,
Făcând laolaltă un singur soldat:
Un gând să s'aprindă sub fie-ce cască
Și singur un braț să lovească!

Căci mulți sunt dușmanii și dulce al tău plai
Și ura lor n'o poți socoate;
Dar soartea te-ales-a, prin sânge și grai,
De bronz sentinelă latină să stai,
Să spulberi trufia și hidrele toate
Și-avântul barbarelor gloate...

O mare menire ai tu, cu temei:
Trecutul din care e ruptă
Obârșia-ți veche și visele ei...
La porțile Romei cu temple și zei,
Ca pacea să fi fie pe veci ne'ntreruptă,
Fii gata de jertfă și luptă!

MIRCEA RĂDULESCU

Țărăniștii și „democrațiile slave“

Partidul țărănesc, pentru a exercita o anumită presiune asupra zig-zagului recalitrant al „pertractărilor“, din care dl Iuliu Maniu și-a făcut o binecunoscută specialitate, a organizat un congres al grupării de Ilfov, în sala „Dacia“.

Obișnuitul diapazon al muzicalității țărăniște, a fost ridicat, cu acest prilej, cu un ton și jumătate, spre atingerea scopului sus amintit, nemărturisit dar străveziu.

În privința „tratativelor“ de colaborare naționalo-țărăniște, s'a continuat și la „Dacia“ danțul cuvintelor abile pe sârma unor echivoci de mult stabilite în duloasele relații de „armonie“ dintre cei doi aliați. Asupra acestei palpitate chestiuni, devenite în fața opiniei publice un vodevil distractiv, n'am aflat decî nimic nou.

S'a mai vorbit, de un „program unic cu partidul național“, pe care țărăniștii îl vor... dar... dacă va fi alcătuit... așa cum îl vor țărăniștii.

Cunoaștem povestea și refrenul.

S'a mai strigat împotriva felului cum e gospodărită capitala. Aceasta interesează mai mult pe edilii noștri...

Din tot ce s'a spus la congresul țărănișt de Duminica trecută, ne oprim asupra unei lozinci lansate cu candoare de dl Virgil Madgearu. — „Țărănismul românesc trebuie să se sprijine pe *democrațiile slave înconjurătoare*, pentru a-și atinge ținta“, a declarat deputatul de Ilfov.

Mărturisim că am rămas pe gânduri citind această bizară declarație. Oare fruntașul țărănișt ține cu tot dinadinsul, să sublinieze nuanțe de inconștiență în principiile pe care le preconizează, oare își ascunde capul în nisip ca struțul în fața *adevăratelor preocupări* ale „democrațiilor slave înconjurătoare“, ori pur și simplu nu le cunoaște?

Oricare ar fi motivul declarației, ea rămâne de o indiscutabilă gravitate.

Înainte de a-i examina fondul, e interesantă însăși forma procedeeelor politice puse în circulație de partidul țărănișt.

Ați observat că țărăniștii fac politică externă dela balconul „Da-

ciei". Dămnealor flutură, dela ferestrele bătrânei clădiri din strada Carol, năframe de amicție spre cele trei puncte cardinale ale „democrațiilor slave înconjurătoare”. Această ușurică familiaritate e în special interesantă și plină de semnificații.

Oare partidul țărănist nu poate proceda la echilibrarea cântarului său politic *intern*, decât așezând pe taler greutăți din sistemul de măsură al „democrațiilor înconjurătoare”?

Al cincilea congres al organizației țărăniste din Ilfov, a ținut să lămurească odată pentru totdeauna acest principiu.

Nu știm dacă e un avantaj pentru interesele politice ale partidului, dar pentru acelea ale țării clarificarea aceasta a bine venită.

* * *

Și acum să aruncăm o privire asupra „democrațiilor slave” în sprijinul cărora d. Madgeam, plansează cu atâta candoare viitorul țărănimii române.

Dsa, fie că nu cunoaște, fie că nu voește să cunoască tendințele exacte ale acestor democrații vecine, are aerul perfect convins că drumul românismului este paralel cu acela al *panslavismului*.

Sau, dacă nu e convins și vrea să ne convingă pe noi, cu atât mai rău.

Primul caz ar însemna o naivitate cu urmări triste, al doilea o rea credință cu efecte grave și mai cu seamă din cele ce *ricșază*.

„Democrațiile slave” ale fruntașului țărănist sunt cele din Rusia, Bulgaria, Sârbia, Ceho-Slovia și Polonia.

De Rusia, nu mai vorbim. Știm cu toții ce înseamnă aventura bolșevică. Pledoaria ar fi de prisos.

Rămân vecinele aliate prin Mica-Antantă, și Bulgaria.

Comunitatea intereselor care încheagă rostul politic al Micei Antante este cu totul *alta*, decât *antagonismul firesc* dintre integritatea noastră națională, interesele dezvoltării noastre etnice, și tendințele *panslave* ale „democrațiilor înconjurătoare”.

Deci, o loială punere la punct a acestor două probleme, absolut *deosebite*, nu constituie de loc o jignire sau o micșorare adusă valorii pe care o prezintă alianța noastră cu Sârbia și Ceho-Slovia.

Dacă mă unesc cu cineva pentru a mă apăra de lupi, nu înseamnă că trădez cauza, dacă mâine aliatului meu venindu-i poftă să mă atace, m'aș apăra cu aceleași arme și de el.

Ori, dacă rămân aliat cu slavii din vecini în fața unui pericol comun, nu înseamnă să duc alianța cu nătângie și împotriva mea, atunci când e vorba de năzuințele de *expansiune de rasă* ale acestora.

Că lucrul stă așa și nu altfel o știe toată lumea, afară de fruntașii țărăniști cari propovăduiesc unirea cu „democrațiile slave”.

Luăm în sprijinul afirmației noastre pe cel mai autentic tip (și cel mai loial dacă vrea) al acestor democrații: țărănismul croat cu energicii săi radici.

Cotidianul maghiar *A Világ* care apare la Budapesta, a publicat de curând, un foarte interesant capitol din biografia lui Ștefan Radici. Se cuprinde în acest capitol cea mai însemnată epocă a sud-estului european: dela 1913 când se frământau dedesubturile „democrațiilor slave” în tulpina găunoasă a fostei monarhii austro-ungare și până la 1919, când aceste democrații au izbucnit ca realități pline de vigoare.

Toate datele mai de seamă pe care le trece în revistă gazeta maghiară, după însemnările fruntașului țărănist Ștefan Radici, nu sunt decât demonstrația cea mai exactă, că dela cea dintâi piatră fundamentală a edificiului democrațiilor slave de azi, piatră pusă pe tăcute în conștiința, cugetarea și activitatea încă ascunsă a câtorva fruntași, în frunte cu Radici, și până la cea mai recentă victorie a țărănismului croat, preocuparea de căpetenie a fost ca întreaga linie de forță a mișcării să tindă spre un ideal *panslav*.

Preocuparea a domnit cu tărie în tot ce au întreprins, Radici și frații săi de rassă și idei, înainte de război, în timpul lui și după război.

Așa a fost în Martie 1918 când Radici, invitat la Praga, a avut grije să viziteze la Viena delegația bulgară și să o *convingă a sparge frontul dela Salonic spre a grăbi desnodământul pe care avea să se clădească edificiul slav*.

Așa a fost la *congresul slav din Praga, unde Radici a întărit relațiile până la intimitate cu bulgarii, dușmani în război, dar frați întru panslavism*.

Așa a fost, când în formula de unire cu Serbia și Muntenegrul, lansată la acel congres, fruntașul țărănist croat a lăsat să se întrevadă, *entuziasmul pentru idealul panslav*.

Așa a fost și în Mai 1918, când Radici mergând din nou la Praga, trecând prin Viena, pentru a se asigura că bulgarii au înțeles trăinicia năzuințelor *panslave* și a depus din nou toate eforturile pentru a determina *toate elementele etnice slave, să conveargă spre această fintă*. Așa e azi, așa va fi mâine. Atunci? Congreșiștii țărăniști întind mâna „democrațiilor slave înconjurătoare”. Foarte frumos!

Numai să nu uite, că mâinile celor două democrații se strâng pe deasupra a Basarabici, Banatului, se întind pe de-asupra intereselor de căpetenie ale românismului, care nu e *panslavist*...

V. RUSSU-ȘIRIANU

Rușii și Basarabia

Cititorii noștri cunosc, desigur, motivele ce ne-au călăuzit ca, în cronicile noastre externe să ne ocupăm mai ales de Ungaria și Rusia. O dușmănie de veacuri, de pe urma căreia totdeauna noi am avut de suferit, ne obliga să urmărim - cu cea mai încordată atențiune cece se petrece în cele două lagăre vecine, punându-ne măcar pentru viitor la adăpost de orice surprize neplăcute.

Cât privește Ungaria, situația noastră era mai puțin dificilă. Conviețuirea de o mie de ani cu urmașii lui Arpad, n'a lăsat niciun regret în rândurile noastre. Ardealul, înzestrat fiind cu o puternică conștiință națională și cu o remarcabilă cultură românească, a devenit imun față de orice tentativă ungurească din prima zi a eliberării sale. Grijă noastră mai accentuată începe abia la frontieră, pe care trebuie s'o păzim în timp de pace ca și în timp de războiu, și pe frontul extern, unde îndoliații strigoi ai trecutului apar în mii de chipuri, pentru ca din prefăcutul lor p'âns de astăzi să-și poată făuri un drept în viitor. Desprinzând rostul acestei campanii, vom sta la postul de veghe și de aci înainte, dând avizul ori de câte ori va fi nevoie.

Nu tot așa de lămurită ne este situația cu celalalt vecin dela răsărit, cu Rusia. Recunoașterea internațională numai parțială a Basarabiei pe deoparte, de alta chaosul bolșevic al Rusiei însăși, precum și anumite tendințe imprecise din interiorul Basarabiei, agravate de curente divergente ale politicei românești, au făcut ca problema Basarabiei uneori să fie privită cu un oarecare scepticism, sub toate înfățișările ei.

Până mai acum un an, un singur lucru era cert: că atacurile tuturor rușilor erau concentric organizate împotriva noastră. Ambele Rusii manifestau aceiași atitudine. Reprezentanții celei țariste, răspândiți prin toată Europa, ne cereau socoteală în baza unității Rusiei de odinioară, iar regimul bolșevic ne contesta dreptul de autodeterminare îndeplinit, cece tot una este. Adoptând această atitudine, regimul bolșevic a rămas consecvent astfel, că nici pentru noi nu se impune încă o revizuire a măsurilor de apărare.

Cât privește pe reprezentanții celeilalte Rusii, după cum am mai semnalat, lucrurile au început să evolueze într-o direcție sănătoasă.

Ceeace n'a putut evidenția țaria dreptului unui popor chemat la o nouă viață, e pe cale să lămurească vremea, acest infailibil doctrinar al tuturor teoriilor dificile. Așa a ajuns la rezon și politica emigranților ruși. Mai întâi a răsunit cuvântul izolat al d-lui Grigore Alexinski, fost reprezentant în Duma imperială, rostind cele dintâi păreri obiective asupra problemei Basarabiei „Du țarisme au comunisme”. Tot la inițiativa sa a luat naștere la Paris în Februarie a. c. gazeta *Rodnaia Zemlia*, în jurul căreia s'au grupat cele mai de seamă personalități ale emigranților, pe care i-am numit individual la vremea sa, și prin care obiectivitatea, la început izolată a d-lui Gr. Alexinski, și-a făcut drum tot mai larg.

Analizând programul, cu care noua grupare politică a pornit la drum, am riscat să profetim că, dacă acesta va fi respectat, ne putem aștepta la o destindere măcar din această parte. Nu am ajuns încă la demobilizarea sufletească a celor patru milioane de ruși aflați în afară de granițele Rusiei, dar noul curent se desfășoară sub auspiciile cele mai bune. Un număr recent din *Rodnaia Zemlia* vine să ne facă o dovadă indubitabilă.

În Chișinăul Basarabiei, a luat ființă, nu de mult, „Liga cetățenilor basarabeni” sub președinția doctorului Leopold Sișinski, fost deputat în prima Dumă imperială. În discursul său, prin care justifică necesitatea acestei ligi, doctorul Sișinski spunea că guvernarea Basarabiei s'ar fi făcut și se face prin oameni de ocazie, fără participarea elementului intelectual basarabeian, acesta rămânând străin de întreg mersul vieții publice. Ceeace ar constitui un caz fără precedent în istorie. Concluzia este, că invitat pe toți intelectualii la participarea vieții de stat, fie că au stat deoparte de bună voie, fie că au fost înălțurați, pentru că altfel nu se va putea pune capăt situațiunii morbide de azi.

Aceste constatări ale d. Leopold Sișinski dau prilej ziarului *Rodnaia Zemlia*, ca sub semnătura scriitorului Leon Dobronravov să facă unele observațiuni foarte interesante, din care credem nemerit să extragem unele fragmente. În afară de recunoașterea integrală a drepturilor noastre, acestea pot fi și de o utilitate practică în politica noastră internă.

Ce va să zică intelectualitate basarabeiană? — se întreabă d. Dobronravov. La aceasta se va răspunde: intelectualitatea rusă locală. Dar nu este adevărat nici pe jumătate, ea este cu mult mai puțin.

Intelectualitatea basarabeiană totdeauna se compunea din două elemente: acela băștinaș, moldovenesc, și altul de venetici, ruși, armeni, greci. Grupul rusesc cuprindea: pe funcționari (cinovnici), juriști, pedagogi, medici, cari, deși moldoveni de origine, făceau carieră la Petersburg, ca aceea de talia diplomatului Catakazi, sau a familiei Krupenski, cari n'au adus vreun renume deosebit nici sieși nici Rusiei și nici Basarabiei.

Clasa slujbașilor dădea tonul în viața publică a Basarabiei, în timp ce moldovenii se găseau într'o situație de umilire, ajunși din voia soartei a fi legați de glie.

Tendențele cinovnico-aristocratice ale clasei slujbașilor erau străine de dispoziția democratică înăscută a poporului moldovean și deosebirea dintre aceste două caractere, — plus necunoașterea limbii moldovenești de către această clasă de slujbași — au ridicat un perete surd între populația autohtonă moldovenească și între aceea imigrată dela orașe.

Populația imigrată a orașelor privea la moldoveni ca la niște cetățeni de categoria a doua, ca la o rasă din cele mai inferioare. Ambele aceste grupe erau străine una de alta, uneori vrăjmașe, mai ales în perioada de stăruitoare rusificare.

Intellectualii basarabeni n'au protestat niciodată împotriva opririi exercitată asupra confracțiilor moldoveni, și dela tribuna Dumei imperiale nu s'a spus niciun cuvânt cu privire la apărarea lor. Aceasta, de altfel, este perfect explicabil. Mai întâi, pentru orașeni Basarabia era „Basarabskaia gubernia“, cu favoriți de proveniență germană de talia lui Roaben sau Hilchen, ori cu ruși veritabili de talia lui Kaukrin, cu o populațiune ce vorbea o limbă de neînțeles. De aceea, cinovnicii și pedagogii niciodată n'au protestat, pentru nimic. Intelectualitatea moldoveană înlăturată era însă democrată, ea se apropia de aspirațiunile populare.

Mi-aduc aminte, că la Universitatea din Petersburg existau două societăți studențești. Într'una intrau orașenii, băieții cinovnicilor, proprietarilor, avocaților, doctorilor. În cealaltă, — băieții preoților rurali, învățătorilor, țăranilor. Cei dintâi nu știau, și le era rușine de limba moldovenească. Cei de al doilea vorbeau mai ales moldovenește și se comportau după vechile obiceiuri moldovenești. Ei se deosebiau și ca ideologie: orașenii înclinau spre ideile conservatoare-burgheze; democrații înclinau evident spre stânga.

Aceasta era situația până la revoluția din 1917. Intelectualitatea urbană (nu o numesc rusească, fiindcă prezenta un amalgam prea pestriț: ruși, greci, armeni, evrei, bulgari, găgăuți, etc.) deținea situația dominantă, în timp ce moldovenii erau înlăturați.

Revoluția din 1917, cu lozinca ei de autodeterminare a popoarelor, a readus de pretutindeni în Basarabia pe cărturarilor moldoveni dela Petersburg, din exilul dela Aranhgelsk, din Siberia și de aiurea.

Când se spune că acești intelectuali au început să alunge cultura rusă, — se afirmă un neadevăr. Chestiunea nici nu rezidă în cultura rusească, ci în faptul că, venind revoluția rolurile s'au schimbat esențial. Intelectualitatea urbană a fost nevoită să se retragă la o parte: sosise vremea să vorbească cu țara și poporul, a căror limbă ea nu o cunoștea.

În afară de aceasta, intelctualitatea moldovenească anunțase, întâi de toate, o radicală reformă a pământului, aplicând prin aceasta cea mai simțită lovitură proprietăților mari și mijlocii și, indirect, clasei slujbașilor dela orașe, cu care se găsea în legături de intimitate.

Este extrem de interesant, că împotriva tinerei democrații moldovenești s'au ridicat latifundiarilor și aceia din mâna cărora se luase conducerea provinciei.

În mișcarea de aci s'au ciocnit două psihologii: psihologia stăpânilor de eri, trecuți în situația de oaspeți și psihologia oaspeților de eri, deveniți stăpâni în casa proprie. S'a evidențiat o veche și reciprocă înstrăinare, dușmănie și neînțelegere.

Judecând după relatările altora, acelaș fenomen se petrece în Lituania, Estonia și Finlanda. Puterea istoriei este mai mare decât aceea a oamenilor. După căderea lui Kerenski, Basarabia se declară republică independentă.

Sosind în Basarabia după unirea ei cu România, am găsit-o scăpată și de grozăviile bolșevizmului și de dezordinele țărănești. Intelectualitatea urbană stătea la o parte, privind cu bănuială împrejur, fără să participe la salvarea țării, așteptând și nădăjduind ceva nedefinit. Am fost martor ocular, când personalul unei judecătoria de pace a demisionat în mod demonstrativ, *in corpore*, chiar în momentul când era cea mai mare nevoie de judecători, cunoscători ai nevoilor și împrejurărilor locale. Nimeni nu le ceruse această demisie, dimpotrivă.

Acum e clar pentru orice basarabeian care cunoaște viața țării, cu cine trebuie să meargă: cu democrația moldoveană, sau cu latifundiarul, cari suspină necontenit după restituirea proprietăților. Deasemeni, s'a mai lămurit și un al doilea lucru și anume, că soarta Basarabiei nu mai este soarta „gubernii basarabene“, ci însăși soarta poporului moldovenesc, care își are limba și cultura sa proprie, tradițiile sale și trecutul său istoric.

Toate acestea nu trebuiau să le uite acei cari s'au ocupat de chestiunea Basarabiei. Ele pot să placă sau nu — e chestie de gust — dar aceasta este situația de fapt a lucrurilor.

Poporul moldoveian nici prin minte nu-i trece să se unească cu Troțki și Dzerdžinski. Aceasta este o minciună a agenților sovietici. Trebuie să trăiești într'un sat moldovenesc, pentruca să te poți convinge cât de străin este poporul de orice comunism.

Este mai presus de orice îndoială, că poporul se bucură și de absența Krupenskilor, cari stăpâneau zeci de mii de desiatine de pământ, în timp ce țărani erau colonizați în regiunile Usuriei, în căutarea de pământ. Un asemenea grup de coloniști am întâlnit și eu în anul 1910 în gara Kiev. La întrebările mele, moldovenii îmi povesteau, că nu pot suporta clima acelei regiuni și că se întorc acasă la sărăcie și nenorocire.

* * *

Citind aceste aprecieri temeinice și măsurate, ne ispitește întrebarea: făcut-a oare presa noastră de bulevard și partidele politice ocrătite de ea vreodată distincție între românii basarabeni și elementele veșnic nemulțumite prin însăși firea lucrurilor? În goana lor după democrație dealungul provinciei dela Nistru, totdeauna au confundat pe cei din urmă cu cei dintâi. Democrația lor nu admite supărarea câtorva mii de indivizi, sufletește complect străini de această țară, dar găsește normal sacrificarea intereselor unui neam întreg de dragul unui pumn de găgăuți.

P. NEMOIANU

Doliul ei, al Presei, și doliul nostru

O fi murit Max Goldstein, n'o fi murit, nu știu și nici îmi pasă. Mi-e egal. S'a șoptit : a fost asasinat. Mai întâi n'a fost. S'apoi *asasinat* și *Max Goldstein* ! Nu-i așa că nu se poate spune ? S'a spus. S'a scris. Viperile, rinocerii, crocodilii nu pot fi asasinați. Nici omida, nici cârțița, nici ploșnița, nici râma. Nu spune nimeni : la cutare vânătoare am asasinat atâția fazani, atâtea căprioare și doi porci mistreți. La a doua înviere, dobitoacele vor glăsui. Foarte bine. Dar până atunci, ele să nu scrie : Max Goldstein asasinat. Să comparăm gesturile, să cântărim cuvintele. Să închidem ochii (o clipă numai) și pe cât ne ajută închipuirea să alăturăm tablourile.

Unul : În tăcerea tainică, în tăcerea adâncă a bătrânei păduri întomnate. În frunzișul foșnitor în declin, stană de piatră, vânătorul. Un bubuit scurt, cu ecou jalnic în văgăuni, curmând brusc sborul de purpură și aur al fazanului, sau saltul de gumă al căprioarelor.

Omul-fiară, — ziceți.

Celălalt : Printre tramwae, printre vitrine luminate electric între sârma telefonică și talpa de cauciuc a ultimei civilizații, pornit de mil de ani din caverne și neschimbat decât prin șapcă, un biped groaznic, furișându-se sub braț cu o bombă ucigătoare, pe care nu are măcar meritul s'o fi născocit, spre Senatul român : Max Goldstein.

Fiara-om, — zic eu.

Nu pot fi asasinați decât oameni — zice condica penală.

Dar, veți înțelege vre-o dată oare, tu, Calman Blumenfeld, tu, Costică Grauer (Costică !) și tu, Brănișteanu Bubi, că Max Goldstein nu e om ?

Sunteți în stare să spuneți că da. Nu vă cred. Nu vă mai pot crede.

* * *

În amintirea ieșenilor era încă vie înălțătoarea inaugurare a palatului de Justiție. Pereții ce-au adăpostit pe vremuri pe marele Ștefan

Voivod, răsunau încă de caldele cuvinte ale M. S. Regelui Ferdinand I. Cu strămoşescul buzdugan în mână, primul Suveran al României întregi se aşezase într'o clipă solemnă şi mare pe treapta cea mai de de sus a veacurilor moldovene.

Comemorarea cucernică a sobornicescului sinod dela Niceia nu luase sfârşit. În odăjdii impunătoare, înalţi prelaţi din toate colţurile ortodoxiei se adunaseră tot aici, la Iaşi.

Cu toată mulţumirea pe care mi-o provocau aceste evenimente rarissime în năpăstuita mea urbe natală, mă strecuram prin mulţime apăsător de-o grea melancolie. Un apus, deodată antipatic, un apus roşu, un apus sovietic mânjea turlele strălucitoare ale Galetei şi Cetăţuei, ca o amenajare profanatorie şi haină. Prin berării îmbulzeală, zgomot, cântec, veselie. Ca un cârd de păsări speriate de-un pietroi căzut în mijloc, vânzătorii de ziare se răspândiseră chiuind pe tot cuprinsul pieţii Unirii. Ş'atunci, pe zidurile înegrite ale cetăţii, de-atâtea ori voivodală, pe zidurile trecutului nostru, pe zidurile pe care astăzi antreprenorii traficului de vorbe scrise îşi lipesc cu pap reclama marfei lor de doi lei, am cetit, cu litere cât pumnul dlui Condruş :

*Discursul Regelui.
Asasinarea lui Max Golstein
Şedinţele Sinodului.*

* * *

Acestea sunt anunţurile presei române în doliu după Max Goldstein. Aceasta cred tov-ii cu toc din Sărindar, ai tov-ului cu dinamită de la Senat, că interesează mai mult opinia publică. Aceasta e *presa română*.

Să nu mi se invoace obligaţia pentru ziar de-a înregistra şi comenta orice. Când deschizi magazin de desfacere pentru produse industriale, nu anunţi în afişe: Yacht-uri, automobile, peniţi, avioane, cue. Şi dacă pui cue şi peniţi, şi dacă le încadrezi aşa, înseamnă că acorzi acestor articole derizorii o importanţă egală cu a celorlalte.

Deci, presa care apare în România, nu e presă română. Şi cât de poruncitoare şi grabnică e acum nevoia unei presei româneşti!

O presă care să nu fie nimic alt decât presă.

Oglindă vie a prezentului trecător, să pâlpâie în ea *adevărată* viaţa unei zile.

Trup din trupul neprihănitului grai străbun, idealurile naţiunii să circule în rândurile ei sănătoase, ca sângele într'un organism viu.

Cronică cinstită a leatului de faţă, cercetătorul de mâni s'o poată cerceta, fără să-i plesnească obrazul de ruş'ne sau să pălească de indignare.

Ecou neistovit al năzuinţelor noastre milenare, glasul ei să străbată prin veacuri ca un sunet pur, ca un imn de slavă, ca o chemare de buciom.

Şi verbul ei să se înalţe în sufletul mulţimii, asemeni trilului de privighetoare, ridicându-se cristalin în tăcerea selenară a codrului, pe

când milioanele de frunze, ca tot atâtea urechi aplecate asupra lor înșile, ascultă parcă pulsațiile proprii lor inimi.

Dar când zici Presă, zici Finanță și când zici Finanță, zici multe lucruri care nu ne privesc acum.

* * *

Frământat de acest gânduri triste m'am întors acasă. Cum de vre-o câteva săptămâni divorțasem de actualitate, un morman de gazete necitite se adunase pe masa mea de lucru. Am făcut din ele o singură minge, mai mare decât cele mai mari mingi de „foot-ball” și i-am făcut vânt de desubt, cu piciorul. Și ca pe-un sfânt ceaslov de ceasuri grele am deschis Hronicul lui Neculce la predoslovie :

„Iară de la Dabija Vodă înainte, îndemnatu-m-am și eu, Ion Neculce, bivvel Vornic de țara de sus, a scrie întru pomenirea Domnilor; însă până la Duca Vodă cel bătrân l'am scris de pe niște izvoade ce am aflat la unii și la alții și din auzitele celor bătrâni boeri; iară de la Duca Vodă cel bătrân înainte până unde se va vedea la domniea lui Ioan Vodă Mavrocordat, nici de pe un izvod al nimănui, ce am scris singur dintru știință câte s'au întâmplat de au fost în viața mea. Nu mi-a mai trebuit istoric străin să citesc și să scriu, *că au fost scrise în inima mea.*”

Se'ntunecase.

Am închis cartea cu foi îngălbenite. Și'ncet, ca o litanie, ca o rugăciune, îmi ziceam în întuneric:

— În inima Ta cinstite Vornic, în inima Ta.

Dar jalea și desnădejdea noastră, de câte vedem și auzim, în ce inimă fi-vor scrise?

AL. O. TEODOREANU

Vechi însemnări prin cărți bisericești

În anul 1900 arhiepiscopia română unită de Alba-Iulia și Făgăraș a tipărit un șematism jubilar, cu o scurtă reprivire istorică asupra trecutului bisericii române unite din Ardeal și cu notițe istorice pentru fiecare protopopiat și fiecare parohie. La fel au procedat atunci și celelalte epărcii române unite. Șematismele din Blaj și Lugoj sunt scrise românește, iar cele din Gherla și Oradea-Mare latinește.

Aceste șematisme conțin un material prețios pentru cercetătorii trecutului. În partea lor istorică au fost lucrate pe baza conșcripțiilor de pe timpul episcopilor Ioan Inocențiu Cloan și Petru Pavel Aron, a șematismului din 1842 și a însemnărilor din protocoalele matriculare și cărțile bisericești ale diferitelor parohii. Dar sunt defectuoase. Eu m'am convins despre aceasta încă din tinerețe, cel puțin în ceea ce privește șematismul dela Blaj. Întâmplător mi-a căzut în mână un șematism dela 1835, și am găsit într'însul nume de preoți cari n'au fost înregistrate în șematismul jubilar. Pe scoarța vre-unui Molitveinic, Mineiu, Triod, ori altă carte rituală din cutare biserică veche am găsit însemnate nume de preoți și evenimente din partea a doua a veacului al 18-lea, cari de-asemena n'au fost înscrise în acel șematism.

Nu vreau să fac o critică a șematismelor jubilar, cari pe lângă toate defectele lor au adus istoriei trecutului nostru bune servicii. Vreau să scot la iveală numai importanța însemnărilor din cărțile rituale vechi, cari se mai păstrează și acum în stranele bisericilor dela sate, în protocoalele matriculare, pe cutare grindă a bisericii, pe crucile din cimitirul bisericii, și pe clopote. Toate acestea au început să fie roase de dintele vremii. Cărțile vechi sunt înlocuite cu altele noi, și aruncate la o parte. Nu pot descrie durerea ce am simțit odată, văzând pe un cantor bătrân dintr'un sat învățându-și slăcina în foaia dintr'o Cazanie alui Varlaam, pe care o păstra la grindă ca... hârtie de împachetat. Pe scoarța unei cărți vechi am găsit însemnate cu numele

douăsprezece familii de țărani, cari în anul 1812 au trecut „în țară” din cauza foametei. Și câte altele. Presupunând chiar, că însemnările din aceste cărți sunt numai de interes local, ar fi păcat, totuși, să se prăpădească.

În biserica română-unită, o parte a acestor însemnări au fost utilizate după cum am văzut. În biserica ortodoxă din Ardeal ele au fost utilizate numai întâmplător, în cadrele cutărei monografii. Și unele și altele însă, ar trebui oricum salvate.

Opera de salvare, credem că ar fi bine să o întreprindă „Astra” în Ardeal și „Liga culturală” în Muntenia și Moldova. În ce privește Ardealul, cărțile vechi dela toate bisericile s’ar putea strânge în muzeul „Astrei”; dându-se pentru ele în schimb cărți noi. Ori, dacă aceasta e cu neputință, despărțămintele „Astrei” ar putea să încredințeze pe câte-un om cu cercetarea, din sat în sat, a tuturor cărților vechi. S’ar copia toate însemnările scrise de cutare popă ori diac pe filele lor îngălbenite, chiar și acele care ar părea de puțină importanță. Adeseori însemnările, în aparență neînsemnate, își au totuși importanța lor. Bine înțeles revista „Transilvania” ar publica o parte din aceste însemnări. S’ar jertfi, poate, la fiecare număr câte-o coală, dar în doi-trei ani am avea o colecție de documente istorice destul de importantă.

Ar crede unii, că această muncă s’ar putea încredința preoților și învățătorilor din fiecare comună. Aceștia ar culege ei înșiși toate aceste însemnări și le-ar trimite biroului „Astrei”. Așa s’a făcut în anul 1900, când fiecare preot unit a căpătat un ordin de acest fel dela autoritatea bisericească. Paginile șematismelor de-atunci sunt încă o grăitoare dovadă despre felul cum s’a executat acest ordin. Mulți dintre preoții și învățătorii dela sate nu cunosc scrierea (nu tiparul) cirilică, așa încât datele trimise de ei ar fi eventual defectuoase. Numai oameni pricepuți, trimiși din partea „Astrei”, din sat în sat, ar putea să aducă istoriei trecutului nostru un serviciu real prin strângerea acestor însemnări.

Credem, că vechile cărți bisericești n’ar trebui să se mai lase în grija dintelui vremii. Să nu uităm, că dintelul vremii nu scrie istoria, ci o roade.

SEPTIMIU POPA

Organizarea proprietăților

— Sistemul german —

Sistemul german asigură cea mai bună evidență a pământului. El se bazează pe ideea, că pământul este fundamentul vieții economice într'un stat. Pământul este valoarea lui cea mai reală, care nu se pierde și nu dispăre. Pământul este mai puțin amenințat de fluctuațiuni, deși nu se cotează la Bursă. În sfârșit, pământul este cea mai solidă bază de credit, mai ales în țările agricole.

Sistemul german își are repercusiunile sale asupra întregii organizări interne a statului. El influențează asupra politicii lui financiare și asupra sistemului de impozite. Nu mai încapă nici o îndoială, că pământul bine evidențat va putea servi drept cea mai sigură bază a impozitelor. În urma unei bune evidențe, se vor putea crea organe fixe pentru încasările impozitelor, bine controlate și în permanent contact cu administrația propriu zisă. Sistemul german influențează și organizarea Justiției statului, deoarece, după acest sistem, registrele de evidență a pământului fac parte integrantă din Justiție. Aceste registre vor fi, deci, înființate și administrate pe lângă forurile judecătorești, începând de jos. Înființarea și administrarea lor reclamă însă un anumit confort, un personal specialist, localități potrivite, etc. apoi și un buget considerabil. Astfel, fiind costisitoare, ele nu pot fi înființate decât în circumscripțiuni cu întinderi mai mari, cu mai multe comune. În conformitate cu această exigență caracteristică a sistemului de evidență, vor trebui să fie la fel concepute și circumscripțiunile organelor de jos ale Justiției, la care vor fi atașate registrele de evidență a pământului. Întinderea circumscripțiunii evidenței pământului va fi aceeași cu întinderea circumscripțiunii judecătorești. În sfârșit, sistemul de evidență german influențează chiar și felul administrației interne a statului. Administrația internă are multe puncte comune cu pământul și cu evidența lui. Astfel, o bună evidență va servi și interesele administrației interne. Considerațiunile de ordin superior de stat reclamă ca circumscripțiunile organelor inferioare ale diferitelor administrații ale statului să fie armonice concepute. Astfel, circumscripțiunile judecătorești acopere pe cele administrative.

Sistemul german dispune aproape de toate criteriile caracteristice reclamate de doctrina agrară pentru un bun sistem de evidență a pământului. Veracitatea, publicitatea, legalitatea, specialitatea, prioritatea, etc. sunt toate observate la constituirea acestui sistem de evidență. Tendința lui este să facă o dovadă exactă a realității. El are trei obiective, pe care se năzuiește a le evidența și anume: 1 pământul; 2 proprietarul și; 3. ipoteca. În jurul acestora se învârtete întreaga evidență. Registrele principale, auxiliare, dosarele din arhivă, sunt toate menite a asigura aceste obiective. Laolaltă obiectivele sunt concentrate în „foaia funduară“, care constituie specialitatea acestui sistem. Fiecare foaie funduară are trei fețe, fiecare servește un obiectiv deosebit. Pe prima față se înscrie pământul, pe a doua față proprietarul, iar pe a treia se notează sarcinile, ipoteca.

Pământul. — În baza acestui sistem se face măsurătoarea porțiunilor de pământ, după proprietar. Fiecare porțiune de pământ, zisă și parcelă, va avea un număr topografic, i-se va arăta întinderea în h. a. ori iugăre cadastrale, i-se va indica ramurile de cultură: arătură, fânațe, pădure, etc. Măsurătoarea și numerotarea parcelelor se va face deosebit pentru fiecare comună, avându-se în vedere repartizarea pământului între cultivatorii lui. Astfel fiecare proprietar va avea alte numere topografice la parcelele lui. Numerele topografice curg continuativ. Întreg pământul măsurat va fi înscris în registrul parcelelor, fără considerațiune la proprietar, ci numai în ordinea numerelor topografice. În acest registru se va indica la fiecare număr de parcelă și numărul foii funduare unde este înscris. Parcelele mai sunt apoi înscrise și după proprietar pe fața primă din foaia funduară.

Întregul hotar al unei comune se fixează și în hărți corespunzătoare. În ele, parcelele sunt arătate după numerele lor topografice, indicându-se după posibilitate și situația lor geografică. Pregătirea acestor hărți se va face în vederea, că ele sunt menite a face vizibilă, pentru cei interesați, situația pe teren a singuraticelor parcele. Registrele parcelelor, hărțile lor, singuraticile foi funduare, toate împreună vor putea astfel asigura o bună evidență a pământului.

Proprietarul. — Este o normă de observat la sistemul german, că nu poate exista o parcelă al cărei proprietar să nu fie indicat. Evidența pământului, adică a parcelelor, fără aceea a proprietarului n'are nicio importanță, și din punct de vedere economic n'ar avea nici un înțeles. Atât la constituirea evidenței cât și la administrarea ei în viitor, indicarea persoanei proprietarului precum și a tuturor condițiilor cari arată capacitatea lui juridică vor fi înregistrate cu cea mai mare atenție.

Evidența proprietarului se va face în foaia funduară pe fața a doua, apoi și în registrul nominal; în sfârșit, toate elementele necesare vor mai fi păstrate și la dosarele din arhivă. În foaia funduară pe fața a doua se înregistrează persoana proprietarului, căruia îi revine dreptul de proprietate a parcelelor, indicându-se și titlul în baza căruia s'a câștigat acest drept. Toate schimbările în persoana proprietarului vor trebui înregistrate. Este o regulă pentru claritatea evidenței, că

pământul aparține de drept aceluia pe care-l dovedesc registrele. Siguranța de drept, stabilitatea proprietăților, toate reclamă apărarea intereselor terțelor persoane de bună credință cari întreprind ceva bazați pe informațiile câștigate din registrele de evidență. Iar la aceasta se va ajunge numai atunci, când toate schimbările vor fi înscrise la timp în registre.

În registrul nominal se înscriu proprietarii în ordine alfabetică. În dreptul numelui fiecărui proprietar se notează și numărul foi funduare unde sunt înscrise parcelele sale. Acest registru înlesnește deci mult administrarea evidenței. Fiecare proprietar va avea foaia sa funduară, sau chiar mai multe. Este o regulă generală de urmat, ca un proprietar să nu dispună de prea multe foi funduare deoarece această împrejurare îngreunează evidența și n'are nici o oportunitate.

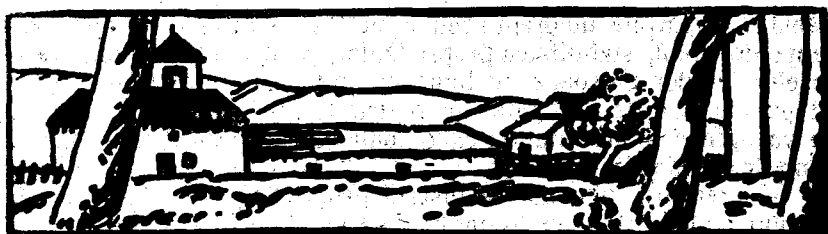
Mai bine este să se concentreze toate parcelele unui proprietar într-o foaie funduară, deoarece astfel cei interesați vor putea controla mai ușor interesele lor, iar administrarea registrelor se va putea înfăptui mai ușor. Parcelele folosite în indiviziune sunt o piedică pentru o bună evidență a pământului, deoarece introducerea în același foaie funduară a mai multor proprietari ar însemna o confuzie în registre. Tendința de simplificare a sistemului german solicită metode clare tocmai în avantajul evidenței.

Ipoteca. — În foaia funduară, pe fața a treia, se vor înregistra toate sarcinile, restricțiunile, drepturile, cari apasă asupra pământului și proprietarului. Pentru terțe persoane de bună credință vor exista numai acele drepturi care sunt înregistrate pe fața sarcinilor și nimic mai mult. Înregistrarea drepturilor în ființă precum și ștergerea celor neexistente este reclamată de însăși utilitatea sistemului de evidență. În viața economică utilitatea evidenței se va dovedi prin exactitatea și promptitudinea înregistrărilor ei. Afară de înregistrările de pe fața sarcinilor, sunt a se socoti de dovezi asupra ipotecelor și elementele dela dosarul păstrat în arhivă; astfel va ajunge și dosarul ca dovadă auxiliară pentru evidență.

Sistemul german, la fel ca și cel francez, preconizează evidența pământului ca o datorie a administrației justițiare și o pune în sarcina ei, începând dela organele de jos ale organizației judecătorești. Fiecare judecătorie de ocol va avea o secție specială pentru administrarea evidenței pământului. Această secție va adăposti toate registrele, toate hărțile, toate foile funduare ale evidenței, și va păstra toate dosarele asupra lor. Personalul judecătoresc va face întreaga administrare a acestei secții. Inscrierile și ștergerile din registrele evidenței se vor putea face exclusiv în baza unor hotărâri judecătorești, cari vor fi date cu condiția de a putea fi și apelate. Ierarhia judecătorească va fi obligatoare și pentru secția evidenței pământului. Astfel evidența pământului ajunge a fi o parte integrantă a organismului judecătoresc.

Sistemul german a fost acceptat de regimile de odinioară pentru evidența pământului în Bucovina și Ardeal, unde această evidență este cunoscută sub numirea de: cărți funduare.

ION IACOB

Partidul țărănesc și plebiscitul din Basarabia

Propaganda pentru Camerele Agricole din Basarabia a intensificat curentul potrivit unității noastre naționale într'asa fel, încât întrebuințând o mult banalizată expresie am putea scrie, că la noi „miroase a praf de pușcă“. Cel care se străduiește a dezagrega teritoriul țării întregit cu opt sute de mii de jertfe, este partidul țărănesc din Basarabia, partid înzeuat acum cu pretenții de guvernare.

Opinia publică românească, indusă în eroare de anumita presă bucureșteană, crede că puterea partidului dlui C. Stere în Basarabia se sprijinește pe-un program, *făfîș alcătuit*, care a pătruns în mulțimea din cele nouă județe de peste Nistru. Și opinia publică să'nvăluie în eroare cu cât e mai îndepărtată de Prut. Cine însă simte românește, judecă cu imparțialitate și trăește în provincia dintre Prut și Nistru, poate înfățișa realitatea în adevăratul ei contur.

Născut din „Blocul Moldovenesc“ al Statului Țării, partidul țărănesc basarabean, din 1919 până astăzi, își toarce existența dintr'o scamatorie politică și își clădește edificiul pe-un teren în care minciuna să impregnează prea ușor. Să vină oameni cu judecata nealterată de interese anumite, să colinde Basarabia înaintea unor alegeri, sau după ele, și să mărturisească dacă vor întâlni alegători cari să cunoască programul partidului în fruntea căruia d. I. Mihalache își flutură cămașa. Dar să l'cuvoașcă așa cum îl oficializează fostul învățător în vechiul Regat! Căci trebuie să facem distincție între programul țărănist afișat între Topoloveni și Prut și *prohramul* dlui C. Stere și al acoliților săi.

Toate nevoile care bântue în întreaga țară, în Basarabia sunt speculate de țărăniști în înțelesul că nenorocirile s'au abătut odată cu desflințarea vămii dela Ungheni. Timp de 106 ani populațiunea basarabeană a fost nevoită să se deprindă cu obiceiurile ocupanților ruși. După unire, schimbându-se treptat-treptat rămășițele rusești, fiecare

schimbare, cum era și natural, a creiat ne.nulțumiri. Pe aceste nemulțumiri, speculate și însutite, s'a sprijinit și continuă a se sprijini „tăria“ partidului țărănist din Basarabia. Timp de șase ani de viață parlamentară, țărăniștii dela noi au muncit ca să mențină atmosfera de perpetuă agitație, pentru a putea rămânea în situațiile la care n'au visat s'ajungă. Copiștii de pe la primăriile rurale au ajuns perfecți; scandalagii satelor, deputați; indivizii analfabeți se cred nedreptățiți pentru că nu li se dau ministere... Gândiți-vă la veșnic aceiași deputați, Măța, Vológ, Leancă, Sfeciă, antreprenori pe viață ai Parlamentului, oameni cari neavând altă ocupație și nedeprinși să muncească altcum, și-au format din deputație o ocupație pentru unii destul de rentabilă. Domnii aceștia nu se pot obișnui cu gândul că s'ar putea să nu mai aibă dreptul de-a călători gratis în cupeu parlamentar. Subțindu-li-se fineșea, n'ar mai putea suporta pestilentialul miros din îmbăcseala din clasa III-a, și Doamne ferește, ce s'ar face Basarabia?

Toată droaia aceasta, pentru a se menține ca paraziți țărăniști, exploatează nemulțumirile mulțimei și hâncocesc primejdiile și dureri pe cari țăraniile nici nu le cunosc.

Deși presa „independentă“ n'a popularizat talentul oratoric al țărănistului de peste Prut, propaganda lui este arhicunoscută. „Desființarea armatei, a perceptorilor, a jandarmilor, și a siguranței, năloguri (biruri) numai pe boeri, etc. etc.“ sunt puncte de program banalizate printr'o deasă repețire. Și toate relele acestea le-au născut numai... „unirea cu România“. Deci, natural, dacă nu chiar propagandiștii o spun, țăraniile trag concluzia: „Dacă s'ar strica unirea...“ (ar scăpa de jandarmul care și sub ruși era, numai că-l chema „ureadnic“, și de perceptorul care pe limba dragă dlui C. Stere se chema „zborcic“.

Oricât de inventivă ar fi mintea țărăniștilor, dela o vreme se epuizează talentul născocirilor. Să vorbim acum de alegerile pentru Camerele Agricole.

Să dau un fapt. Un sat, cu simpatii țărăniști, pe Nistru. Peste Nistru, un sat românesc. Țăraniile nu lucrează: serbează un sfânt, după stilul vechiu. După vreo două ore de vorbire am plecat cu impresia și făgăduiala că vor vota lista pe care eu o sprijineam. Abia am eșit din sat, a răsărit de undeva un propagandist de-al „secerei“. Tot ce clădisem două ore, el a năruit cu câteva cuvinte. Dincolo, la ruși, s'auziau clopotele. — „Știi pentruce dincolo se serbează?“ întrebă țărăniștii. Și răspunde tot el: „Pentruce acolo n'au ajuns românii“... A fost deajuns atâta. Au pornit apoi: „Românii au schimbat calendarul... de când s'a schimbat calendarul nu mai plouă... etc. etc.“

Mărturisesc că nu mi-s'a părut atât de periculos felul acesta de propagandă, nici chiar figările cu semnul „secera“ trimise de peste Nistru în ziua alegerii nu m'au neliniștit atât, cât noua tactică cu născocirea „plebiscitului“. În alegerile acestea partidul țărănesc n'a făcut o propagandă anarhică fățișă. Celelalte partide prevedeau însă că prietenii republicanilor dela Tatar Bunar vor arunca o bombă. Și iată-o. Propagandiștii adunau în mod secret, noaptea, în emoțiile tainei

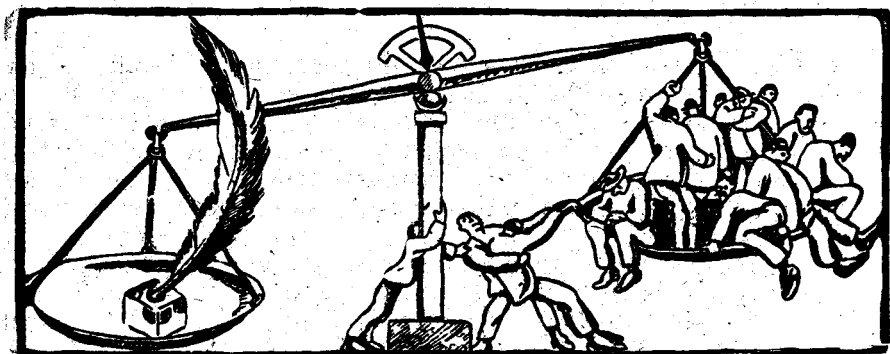
care înfloară și câștigă încrederea, câțiva țărani și pe câți țărani pe atâția și evrei, și le spuneau iarăși în taină: „Alegerile agricole joacă rolul unui plebiscit... Prin votul dv. veți hotări dacă Basarabia să rămână României sau să fie cum a fost“... Propagandiștii plecau tot în secret, ca într'o conspirație, și a doua zi satele gemeau. Evreii mai ales au fost cei mai asidui propagandiști ai țărăniștilor. Evreii au luptat pentru tovarășii dlui N. Iorga și cu fapta, și cu vorba, și cu banul. Ideea plebiscitului, atât de dragă tovarășului Krestinski, a revoluționarilor satele basarabene. De acela, deși votarea a căzut într'o zi de lucru, țărani, și cei cu drept și cei fără drept, de vot, s'au adunat a multe din secțiile de votare, aprinși de entuziasmul plebiscitului care va schimba hotarul țării. Este dovada cea mai temeinică pe care, oricât se vor sili ziariștii „independenți“, nu vor putea-o astfel răstălmăci. De altfel și dl Iuliu Maniu, cu autoritatea ce i-o dă o jumătate de șefie, a ordonat printr'o circulară ca *toată* lumea să se prezinte la vot, ceea ce în-samnă că „opозиția unită“ a fost în deplin acord și pe chestia plebiscitului.

Căci doar și dlui Maniu i-se zbate inima după (cum zic basarabeni dlui Pantelimon Halipa) *aftonomie*...

Soroca.

D. IOV

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Săptămâna politică

— Fapte și comentarii —

Logica cifrelor / Central University Library Cluj

S'a făcut atâta zgomot în jurul alegerilor recente pentru Camerele agricole, și s'a răstălmăcit prin presă cu atâta frenezie glasul urnelor, încât o bună parte a opiniei noastre publice mai suportă și astăzi regretabila influență a unor indicații politice inexistente. S'a vorbit cu atâta stăruință, în gazetele honigmanilor cu rotativă, despre biruința electorală a opoziției de scandal și despre inexistența partidului poporului, încât mulți naivi, obișnuți să ia drept literă de Evanghelie anumite comentarii talmudice, erau îndemnați s'o și creadă.

Era timpul ca lucrurile să fie puse la punct.

Această sarcină de a lămuri lumea și-a luat-o d. general Averescu în ziarul *Indreptarea*, cu liniștea și puterea sa de argumentare obișnuită. Șeful partidului poporului a făcut o operație nespus de migăloasă, dar singura concludentă. A adunat toate rezultatele alegerilor pentru Camerele agricole, a socotit toate voturile, și a calculat numărul total al fiecăruia dintre partidele politice intrate în luptă.

Concluzia acestor confruntări de cifre e o surpriză pentru toți.

Se știe, că partidul poporului n'a dat, cu prilejul alegerilor pentru Camerele agricole, o luptă politică. Cu alte cuvinte, nici nu și-organizat forțele în vederea unei asemenea bătălii, nici n'a făcut, în întruniri sau în manifeste publice, o propagandă în favoarea programului său de guvernământ. A considerat Camerele agricole drept

corporațiune profesională și le-a tratat în consecință. Dovadă, că n'a pus liste proprii, de partid, decât acolo unde nu s'a putut realiza o înțelegere, pe deasupra rivalităților politice, între agricultorii având aceleaș interese. Totuș, în cele 42 județe, — 23 din vechiul Regat și 19 din provinciile alipite, — unde partidul poporului a depus liste proprii, cu semnul steaua, voturile pe care le-a obținut au întrecut orice așteptare.

Dar, să vorbească cifrele dlui general Averescu:

— „Voturile s'au împărțit în aceste județe în modul următor:

Partidul liberal 121 465. Opoziția unită (global) 193 911. Partidul poporului 104 125.

Repet și aci, că este de prisos a mă opri asupra comparațiunei între cifra noastră și a guvernului. Diferența este numai de 17 340, ceea ce este mult sub zestrea obicinuită. Opoziția unită are pentru ambele grupări un total de 193 911, iar partidul poporului singur 104 125.

Dând pe din două sufragiul opoziției unite, revine fie-cărei părți 76 955 deci sub nivelul atins de partidul poporului.

Dacă, în fine, fac o rectificare minimă de 10%, justificată prin propaganda pe tema că partidul poporului ar fi politicește aliat cu partidul liberal, atunci cifra globală a opoziției unite se reduce la 174 520, iar a fiecărei grupări la 87 260, față de 123 507, cifra partidului poporului.”

E limpede, nu-i așa? Partidul poporului, vorba lui Honigman, e... inexistent !?

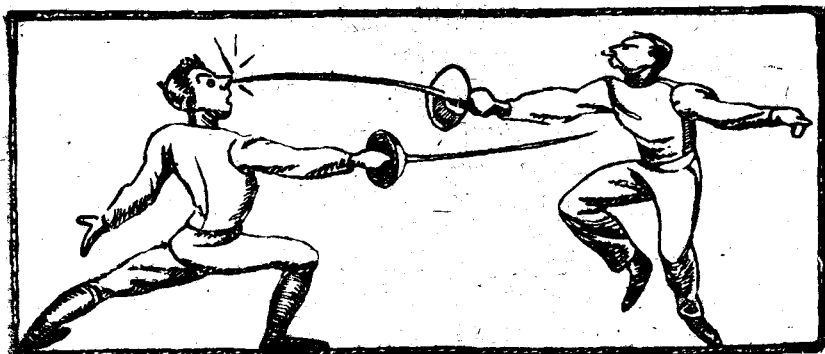
Tratative în gol

Câtă dreptate are dl general Averescu când vorbește despre caracterul hibrid al unor anumite constelații politice, s'au însărcinat să ne arate nesfârșitele târgueli național-țărăniște. Ne mirăm cum nu s'au săturat de atâta vorbărie zadarnică, faimoșii pertractanți !

În fiecare zi, presa din strada Sărindăr dă un soi de buletin al tocmeșilor tainice. Câte locuri de deputat vrea dl I. Mihalache pentru ai săi; câte ministere dorește, pe seama sa, dl Csicsó Pop; ce și-a ales, din bunătățile guvernării, dl C. Argetoianu; ce slujbă i se rezervă dlui Iuliu Maniu... Cine crede toate aceste baliverne de cafenea însemnează, firește, că n'are altceva mai bun de făcut decât să asculte basmul cu cocoșul roșu. Noi, mărturisind drept, ne-am cam plictisit de aceste tratative cari pocnesc în gol.

Haid-ți, domnilor, puțin curaj! Iscăliți odată contractul, fixați prețul, dați arvuna, — ori vedeți-vă fiecare de treaba lui. Tocmeala multă, însemnează negustorie proastă...

ION BALINT

GAZETA RIMATA

*Doina dela Deva**)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

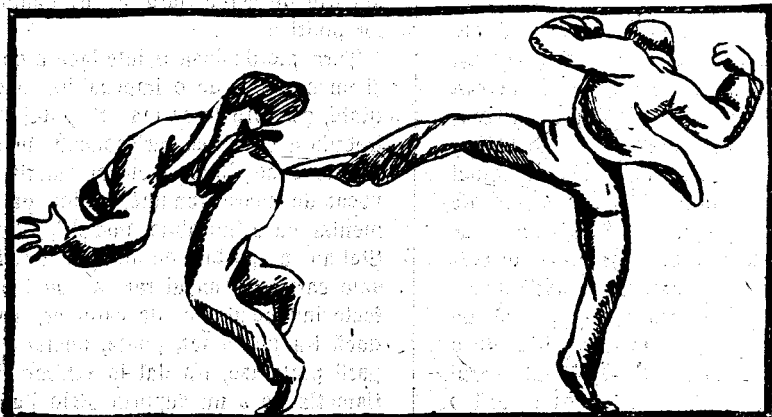
*Cine vine cu alai
In butcă cu patru cai
Cu hățurile împănate,
Flori și crini pe jiț și roate,
Cu cai mândri minunați,
In mătăsuri îmbrăcați,
Ca și cail 'mpărătești,
Din străbunele povești?
Vlad al nostru, Făt-Framos
Cu un public numeros,
Ca un Venus, ca un soare
Cu prietenii săi apare,
Bravul club desrobitor
Aclamat de-un bun popor,
Cu triumfuri și urale
De răsună deal și vale,*

*) Am fost adesea învinuți, că „Gazeta Rimată“ a *Țării Noastre* e plină de răutăți la adresa partidului național. Ca să dovedim inocența noastră, reproducem aci, din ziarul *Solla Dreptății* dela Deva, câteva versuri ur-oristice, datorite dlui Aurel Vlad, fost ministru. Să spună oricine, dacă suntem răi sau nu!

Maniu nos^t cel prea slăvit
Și cu vaida mult iubit.
Din iubita Bucovină
Am avut cinstea să vină,
Inimosul Botezat
Profesorul luminat,
Iar din Ilfov-București
Venî Nișu din povești,
Ioanițescu-i al lui nume
Nu-i ca dânsul altu 'n lume,
Luptător neînfricat
Pentru neamul subjugat...
Și dia vestitul Muscel
Ne-a venit un vornicel,
Un demn și brav luptător
In contra piraților,
In contra strigoilor,
In contra Brătienilor.
Iar din Dobrogea cea mare
Un român voinic răsare,
Și crainicul Cicio-Pop
Ș'asvârlea ca un potop,
Și cu Mihai Popovici
De cari sunt pușini pe-aici,
Și Dobrescu voluntaru'
Ca să ne verse amaru'
Toți sunt frați în voinicie
Să ne strice robia,
Să scape Dacia-Trăiască
De robia șobolană!

„SOLIA DREPTĂȚII„

— Gazetă a partidului național
apare în fiecare joi —

INSEMNĂRI

Pielea ursului... Nu știm pe cine mai interesează pertractările răsufiate dintre partidul național al dlui Iuliu Maniu și cel țărănist al dlui Ion Mihalache. Ele durează de șase ani. De pe vremea faimosului guvern prezidat de d. Alexandru Vaida, când d. Șt. Cișo Pop cu voluminoasa sa persoană ocupase vreo cinci locuși pe banca ministerială, cele două tabere se târguiesc fără să se înțeleagă și se apropie fără să se unească. Dacă nu ne înțelăm, acum un an jumătate, în plin sezon de vară, era vorba despre o oarecare fuziune. Temperatura ridicată favoriza contopirea. Dar nu s'a făcut nimic. D. C. Stere a jucat atunci rolul neplăcut de măr al discordiei, și partizanii chemați din toate părțile țării la nuntă s'au trezit în fața unor discursuri de îngropăciune. Amăgitoarea ideie murise înainte de a fi mireasă!

Astăzi, grație omului de cauciuc, chestiunea Stere s'a aplanat. D. N.

Iorga, care l'a admirat totdeauna pe fostul director al ziarului *Lumina*, și i a împărtășit în mod consecvent păreriile, a intervenit cu autoritatea dumșiale de șef cu barbă, și acest obstacol a fost înlăturat.

Au rămas însă destule altele. Cele două partide nu se pricep cum să-și împartă locurile din viitorul Parlament. Contractul lor de colaborare pentru guvernarea țării nu poate să ia ființă până când nu se lămurește acest punct obscur de pe orizontul zilei de mâine. Partidul țărănist, în comunicatul pe care l'a dat deunăzi, a anunțat destul de categoric, că nu acceptă tovarășia viitoare decât „pe picioare de egalitate”, pretinzând să împartă pe din două cu partidul național toate foleasele unei eventuale (și cam problematice) guvernări. Se vede însă, că fruntașii partidului național nu văd soluția aceasta printr'o prismă trandafirie și nu primesc să li se aplice

„piciorul de egalitate” care li se ofere. *Universul* dlui Stelian Popescu, ale cărui păreri în această chestiune nu sunt de disprețuit, a transcris al său „veto”, negru pe alb. Iată, prin urmare, opinia părții coarare: „Statul ar obține o conducere folositoare numai atunci când s'ar renunța la ideea de paritate în colaborarea unui partid vechi, înțins în întreaga țară și în toate staturile sociale, având organizații încercate în gospodăria publică, cu un partid nou, care revendică titlul de a ieși din o singură clasă și ale cărui aptitudini de conducere sunt încă o necunoscută în problema viitorului”.

Tocmeala, prin urmare, nu va duce la niciun rezultat, de vreme ce țărăniștii, socotindu-se „cel puțin atât de tari” ca alții lor, nu vor renunța odată cu capul la „ideea de paritate”, cerând cu stăruință ca prada de războiu, — pe care o va duce isbânda mult așteptată, — să fie distribuită în părți egale. Alminteri, tovarășia de arme se desface.

Foarte interesantă e această delicată neînțelegere între doi aliați cari vor să se pună la adăpost de orice surpriză. Dar nu vi se pare, în definitiv, că vânătorii noștri după putere sunt cam grăbiți, și că, la urma urmei, nu fac decât să se certe pe pielea ursului din pădure? Impărțirea locurilor din viitorul Parlament? Da, prevederea nu strică... Dar socotelile făcute în lipsa negustorului nu reușesc decât foarte rar.

Moartea lui Toma Stelian. — Moartea lui Toma Stelian nu însemnă numai dispariția unei forțe luptătoare de pe arena întrecerilor noastre publice. Prin temperamentul său măsurat, de o răceală voită, fostul ministru de Justiție din guvernul prezidat de Dimitrie Sturdza nu era destinat risipirilor de simț re pe seama năzuințelor populare. Suferința sa din ultimii ani l-a ținut

departe de cercul larg al frământărilor politice.

Țara pierde însă o inteligență clară și un caracter de o impecabilă onestitate, pe care le-ar mai fi putut întrebuința cu folos. Jurisconsult încercat de cunoștiințe, profesor emerit, avocat de mare renume, orator parlamentar cu admirabile însușiri, Toma Stelian a purtat de-alungul fericitei sale cariere panașul rar al unei perfecte independențe de caracter, care, dacă i-a înstrăinat, poate, unele simpatii prețioase, i-a dat în schimb satisfacția de a nu suporta nicio jgăuire adusă mândriei sale.

După război, Toma Stelian a avut o singură misiune politică de seamă, pe care a îndeplinit-o cu un succes răsunător, în negocierile pentru statutul Dunării, reprezentând în mod strălucit interesele României.

Misiți democrației. — Zel'g Șor, amuzantul personajiu din „Manasse”, puternica dramă a lui Ronetti Roman, se îndeletnicea, printre alte meserii mai mult sau mai puțin avuabile, și cu aceea de a pune la cale căsătorii. Nepoșii micalitului samșar, ridicăți la treapta importantă de îndrumători ai opiniei publice în România-într'gită, n'au pierdut nimic din aptitudinile de intermediar profesional ale priceputului lor precursor. În virtutea acestor inclinări irezistibile, prin urmare, blumenbergii dela gazetele independente au luat asupra lor rolul dificil, dar bineșor retribuit, de misiți oficiali ai democrației române.

Democrația română e o fată tânără, plină de nuri, — dacă nu ne înșelăm are și ceva de zestre, — pentru care, se înțelege, se găsesc destui preten-denți. Nu mai e nevoie să spunem, că presa din strada Sărindar își are favorii săi și își dă toate silințele să-i împace!

Cu o adâncă emoție am citit astfel în *Adevărul* de deunăzi un prea călduros articol al dlui C. Grauer, cel mai atentiv dintre urmașii lui Zelig Șor, care, mai cu o glumă, mai în serios caută să dovedească dlor N. Iorga și C. Stere că sunt croiți unul pentru altul. Cu o dialectică specială, caracteristică pețitoarelor cu experiență, afabilul mijlocitor matrimonial se străduiește să netezească orice asperitate, ștergând cu miez de pâine insultele din trecut, poetizând perspectivele viitorului, ca să ajungă la concluzia, că cei doi vechi și pasionați adversari, de dragul democrației române (iar!) sunt *condamnați* să lucreze împreună!..

Condamnați! Da, da, acesta e cuvântul. Va să zică d. C. Stere, pentru atitudinea sa din timpul războiului, tot a ajuns să fie pedepsit. Dacă e... condamnat să lucreze cu d. N. Iorga?

Apărare inutilă. — Un domn, care se ascunde sub pseudonimul Virtus, publică în ziarul *România* (nu se poate o ascunzătoare mai bună!) un articol cam lung, luând asupra sa ingrata sarcină de a ocroti pe d. Nicolaie Iorga, rău încolțit de propriile-i păcate. Nu mai încape nicio îndoială, că fostul apostol dela Văleni, așa cum a apucat-o de repede pe panta ridicolului, șimte din adâncul rărunchilor săi o arzătoare necesitate de a fi ațărât. Atât de stăruitoare sunt întrebările cari îl asediază, atât de umilitoare sunt abdicările morale pe care se declară gata să le iscălească, — în interesul superior al țării, se înțelege! — încât sigur, numai cu barba proprie, nu poate mătura toate nedumeririle dezagreabile pe care le lasă în urmă. Mai are nevoie și de ajutoare...

Colaboratorul ocazional dela *România* i-l ofere, politicoș, pe al său. E un gest inutil. El ne sugerează imaginea unui excursionist gentil și ele-

gant, care ar întinde un deget de mânășe, cu bune intenții salvatoare. alpinistului rostogolit în prăpastie.

Prin ce miracol ar mai putea cineva să-l oprească pe d. Nicolaie Iorga din rostogolirea vertiginoasă în care s'a lăsat să cadă? D. Virtus, care, recunoaștem, încearcă să ne atace într'un chip tot atât de civilizată cași pirații presei din strada Sărindar, nu poate aduce în favoarea bătrânului istoric decât argumente sentimentale, vechi de aproape douăzeci de ani. În fața noastră se ridică, deodată, ca la chemarea unui disciplinat mediu spiritist, d. N. Iorga de altă dată, d. N. Iorga dela 1905, d. N. Iorga dela „Semănătorul”, d. N. Iorga agitator al naționalismului integral, d. N. Iorga antisemit, și așa mai departe. Pentru că a existat cândva acest N. Iorga (deși noi am început să ne îndoim), d. Octavian Goga n'avea dreptul să scrie, după părerea dlui Virtus, articolul din numărul trecut al *Țării Noastre*. Omul de cauciuc trebuia cruțat, fiindcă un pumn de naivi și-au închipuit cândva că apostolul e de bronz.

Stranie argumentare!

Zădărnicia ei se poate ușor dovedi. Dacă am făcut din când în când, în paginile acestei reviste, unele recapitulări asupra carierei politice a dlui N. Iorga, n'a fost fiindcă am resimțit o plăcere deosebită desemnând pe hârtie linii strâmbe. Ci fiindcă vedeam în ușurința cu care patronul Teatrului Popular obișnuiește să-și schimbe părerile, ca pe niște rufe murdare, o primejdie reală pentru începuturile timide ale vieții noastre politice, și așa destul de imprecise. Căci, pentru a fi consecvent, pentru a rămâne credincios unei idei, stăruința singură nu e de ajuns; mai e nevoie și de altceva. E nevoie și de puțină inteligență pentru a-ți alege dela început calea pe care să mergi fără s'o schimbi la fiecare cotitură.

Din cele dintâi zile ale României-întregite, d. N. Iorga umblă în zig-zăg, că un om beat. Fiecare pas pe care-l face înalță e o contradicție a drumului pe care a mers până acum. Fiecare pas pe care-l face înăpoi e o desmănțire a direcției în care apucase. Care să fie pricina acestei bălăbăneli penibile în gol? Lipsa de caracter? Lipsa de inteligență? Să ne explice această dramă, dacă poate, d. Virtus. Pe noi să binevoiască să ne ierte, dacă n'am fost tentați să ne luăm după d. N. Iorga. Ne era teamă să nu amejim.

Figuri care dispar. — S'a stins deunăzi, la Cluj după o îndelungată viață de muncă și înțelepciune, fostul judecător Iuliu Munteanu, unul din cei mai distinși magistrați de pe vremuri și un român de mare suflet. Cunoaștem prea bine greaua situație a pușnilor români cari se găseau altădată în slujba statului maghiar pentru a nu aprecia după vrednicia ei atitudinea românească și demnă a regretatului Iuliu Munteanu, pe care el a păstrat-o chiar în timpul războiului, când fiecare cuvânt al cărturarilor români era cântărit și spionat de dușmani. În toamna anului 1916, când i s'a cerut să evacueze Tribunalul din Sibiu, el a refuzat și a rămas pe loc, așteptând sosirea armatei românești. Guvernul dela Budapesta a ordonat atunci arestarea și internarea lui la Seghedin. Când procurorul l'a întrebât, iscoditor, dacă s'ar fi bucurat de izbânda armatei române, Iuliu Munteanu a răspuns cu o liniște de patrician: — „Orice român cinstit s'ar fi bucurat de asemenea izbândă.” Doi ani a stat Iuliu Munteanu în temnița dela Debrecin, așteptând să vadă împlinzindu-se diaspă răsărit zorile mântuirii. Dumnezeu l'a logăduit să ajungă și ziua aceea. În 1918 a fost cel dintâi președinte român al Tribu-

nalului din Sibiu. Apoi a fost numit consilier al Curții de Casație.

Un amănunt din viața celui dispărut, care pe mulți îi va interesa. Iuliu Munteanu a fost acela care a scăpat pe l'arie Chendi, venit la Sibiu în 1905 cu prilejul serbărilor „Asociațiunii,” încunostințându-l în taină că autoritățile maghiare vor să-l aresteze. Iărie Chendi, prevestit din vreme, a putut să treacă în grabă Carpații pela Pietroșani. De-atunci, el păstrase o duioasă recunoștință mântuitorului lui.

Nesiguranță. — Incercând să atace încă odată pe d. Octavian Goga, după aproape șase ani, pentru îngrozitoarea crimă de a fi părăsit tabăra — fără steag — a așa zisului partid național, gazeta bucureșteană a dlui Iuliu Maniu găsește împotriva directorului *Tărîi Noastre* un argument zdrobitor. Ci-că d. Octavian Goga l'a trădat (?) pe fostul președinte al Consiliului dir-gent „*pentru un portofoliu ministerial, care i se părușe mai asigurat în guvernul Averescu*”.

Gura mîncinosului adevăr grăește! Într'adevăr, în guvernul prezidat priă procură de d. Șt. Csicsó Pop, și din care d. Octavian Goga a preferat să se retragă în mod onorabil decât să se facă un complice al ridicolului, totul plutea într'o îngrijitoare nesiguranță. Dar nu grija situației sale personale l'a îndemnat pe d. Octavian Goga să renunțe, fără nicio părere de rău, la portofoliul ministerial ce i se rezervase.

Când toată răspunderea cărmuirii în România, în primele zile ale consolidării noastre, era exercitată dela distanță de competența extraordinară a dlui Alexandru Valda, pensionarul fabricii de piele Renner, și când steagurile roșii anunțau pe străzile Capitalei peste treisute de greve într'o singură zi, cine se putea simți în

siguranță pe aceeaș bancă de unde zburau în văzduh manșetele financiare ale d. lui Aurel Vlad? . . .

Am zis.

Expoziția Ion Isac. — La 1 Noembrie, Duminică, se deschide în sala Prefecturii din Cluj, expoziția dlui Ion Isac dela Timișoară. Artistul, deși încă tânăr, nu e un necunoscut pentru iubitorii lucrurilor frumoase. De-altfel, el nici nu e la prima sa manifestare publică. A expus, în diferite rânduri la Timișoara, la Oradia Mare și la București, iar pânzele sale, admise la Salonul oficial, deși erau iscalite de un nume nou, au atras atenția asupra lor și au câștigat, fără intermediul reclamei, admirații unanime. Câteva au fost cumpărate de regretatul Alexandru Marghiloman, care a fost viu impresionat de talentul pictorului bănățean. Unul din tablouri a fost reținut apoi de însuș M. S. Regele.

D. Ion Isac se prezintă de data aceasta publicului clujan. Ne vom face plăcuta datorie de a-l vizita expoziția, și ne permitem să atragem atenția cititorilor noștri asupra acestei manifestații artistice, care, îi încredințăm, nu va fi o decepție.

Laboratorul de bacterologie. — Știința medicală nu se mai mulțumește astăzi cu diagnosticul făcut de medic prin mijloace rudimentare. Aproape în toate cazurile, afară de cele bine cunoscute, ea pretinde o analiză bacterologică. Iar laboratorul rămâne singurul mijloc de a constata prezența microbului.

Un astfel de laborator s'a deschis zilele trecute la Cluj, sub conducerea dlui profesor G. Pamfil, a dnei Irina Götz și al dlui dr. Lazăr Isaic. S'a dat laboratorului numele de „Lavoisier“ după cum a procedat profesor Pamfil

în cuvântarea de inaugurare, ca un mic omagiu adus marelui om, care a pus atâta credință în cercetările sale științifice și care a pierit pe eșafod.

Laboratorul „Lavoisier“ e înzestrat cu instalațiile cele mai moderne și poate face toate analizele prescrise de medicii curenți.

Eroare tipografică. — În articolul „Omul de cauciuc: N. Iorga“ de d. Octavian Goga, publicat în numărul trecut al *Țării Noastre*, s'a strecurat o regretabilă greșală de tipar. N'a fost vorba de „eclectismul istoric“, ci de „eclectismul isteric“ al dlui N. Iorga. Am crezut, la un moment dat, că e vorba de o modificare operată dinadins de vreun culegător tipograf, aderent de-al fostului apostol dela Văleni. N'am descoperit însă printre zețarii noștri niciun iorghist. Slavă Domnului!

Deci, cititorii noștri sunt rugați să rectifice eroarea.

CĂRȚI NOUI. — Al. Ciura: *Iscariot*. (Biblioteca „Semănătorul“, Arad). Preț 10 lei.

Numele prozatorului Alexandru Ciura s'a făcut cunoscut cetitorilor din Ardeal încă de pe timpul apariției revistei *Luceafărul* la Budapesta.

Deatunci, acest nume l-am întâlnit mereu, până în vremea din urmă, în paginile revistelor românești de dincoace de Carpați și în subsolurile ziarelor cari au ținut trează aici conștiința românească.

Volumul *Iscariot*, pe care-l publică biblioteca „Semănătorul“ din Arad, aduce o seamă de impresionante schițe, scrise într'un stil sobru, cari ne fac să regretăm întâlnirea tot mai rară a numelui acestui talentat scriitor ardelean în paginile revistelor no stre.